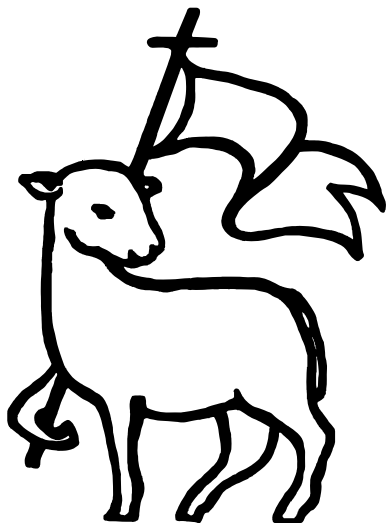

nové bratrské listy

1 2006
8. ročník

Ti, kdo milují Pána, budou jako slunce vycházející v plné síle.

Nenechám tě klesnout

Svatba v Káni

Životní prostředí a my

Světová náboženství - mormoni

Theodor Beza

Zprávy z Unitas Fratrum a ze seniorátu

Příloha - Co pevně věříme (1)

obsah

biblická úvaha

Nenechám tě klesnout (*J. Polma*)

círk. rokem se 4. evangelistou

Svatba v Káni (*D. Ondříčková*)

životní prostředí a my

1. Křesťanský pohled (*J. Nečas*)

světová náboženství

Mormoni (*D. Summers*)

dějiny

Th. Beza a Jednota (*J. Just*)

unitas fratrum

zprávy z provincií UF

(Modlitbení den, Labrador,
Ramallah, Kongo)

Husův pomník v Nicaragui

naš seniorát

R. Borski - 55 let služby (*J. Polma*)

Praha (*B. Kejř*)

Odešla Stáňa Martinovská

Pověření seniorátního výboru

Jubileum Jednoty 2007 (*B. Kejř*)

ekuména

Světový den modliteb (*M. Ulrichová*)

Seminář Veritas

D. Bonhoeffer - 100 let (*jhjr*)

příloha

Co pevně věříme - I (*D. Crews*)

Ráj srdce (*připravuje M. Matouš*)

Nové Bratrské Listy
8. ročník (2006)

Vydává OCHRANOVSKÝ SBOR při ČCE
v Praze, Hálkova 5, 120 00 Praha 2
tel: 224 941 870

e-mail: uf.praga@centrum.cz

Registrováno pod zn. MK ČR E 12555

editorial

Milí čtenáři,

ačkoliv rok 2006 již značně pokročil, vítáme vás u prvního čísla dalšího, již 8. ročníku našeho časopisu, které právě dostáváte do rukou. A i když pokaždé připravujeme malou obměnu, přece časopis vykristalizoval do určité charakteristické podoby - a jak doufáme, pro většinu z Vás je tak příjemným a užitečným čtením. Nejen zdrojem informací, podnětů k zamyšlení, ale i pojítkem mezi našimi sbory a celou světovou Jednotou bratrskou. Stále však zůstává rozdíl mezi tím, co bychom si přáli - a kolik a jaké příspěvky dostáváme od našich spolupracovníků. Připomínáme, že uvítáme nové autory, nové podněty! V neposlední řadě o tom, zda budeme dále tento časopis vydávat, rozhodujete i Vy svými finančními příspěvky, které nám pomáhají uhradit nutné výdaje s tím spojené.

Rád bych upozornil na nové řady, se kterými se budete letos setkávat: jednak jsou to biblické úvahy k příslušným církevním obdobím, vycházející z textů Janova evangelia. Budeme se letos i zamýšlet nad vážným problémem - totiž ekologickými otázkami - a rádi bychom v sérii 6 článků získali nejen poučení, ale i podněty k praktickým krokům, jak napomáhat udržovat život na planetě, kterou obýváme. A v příloze dostáváme jakýsi stručný přehled v tom, čemu Jednota bratrská věří, jaká je její teologie, na co kladě důraz.

Ne, ani úvodní týdny tohoto roku nás svými událostmi nenaladily optimisticky... Zvláště se pozastavujeme nad výsledky voleb do palestinského parlamentu; podivnou reakcí na karikatury, uveřejněné poprvé již před půl rokem - a nyní brané jako záminka pro davové běsnění... Nežijeme a nebudeme žít v pokojném světě, ale přece chceme kolem sebe šířit pokoj. To není kvalita, kterou bychom přirozeně měli - ale dar, který dostáváme shůry. Ať se tedy naplňuje, co bylo zaslíbeno: "pokoj Boží, převyšující každé pomyšlení, bude střežit vaše srdce i mysl..."

Bratrsky

Bohumil Kejř

Nenechám tě klesnout a neopustím tě.

Jozue 1,5b

Volbou nového seniorátního výboru na listopadovém konventu jsme vstoupili do druhé šestiletky našeho Ochranovského seniorátu. Smíme si vděčně říci podle Hesla tohoto roku: v těch šesti letech, co jsou za námi, nás Hospodin nenechal klesnout a neopustil nás. Dal nám dobré zázemí v ČCE, abychom mohli jako sbory žít a pracovat, abychom načerpali sílu a novou naději. Pomoc jsme dostali, jak jsme ji využili je věcí našeho sebezpytování. Měli jsme mnohé obavy, které se nenaplnily, ale mnoho nejistot nám nevymizelo a nepřestaly nás zneklidňovat. Nejsme sebejistí ani v pohledu na vnitřní stav našich sborů. A proto toužíme, abychom mohli jako novou zkušenost prožít to, co zaznívá z Hesla letošního roku.

Nenechám tě klesnout a neopustím tě... Slyšíme, že Jozue dostal veliké zaslíbení pro nastávající úkol: obsadit zaslíbenou, Bohem darovanou zemi. Kdo by po podobném povzbuzení netoužil pro své velké i malé úkoly, pro své snažení, pro svůj život? Můžeme si však beze všeho toto zaslíbení přivlastnit a čekat, jak Hospodin vyřeší všechny problémy, aby se nám volně dýchalo?

Bez Božího příklonu k nám, bez Božího jednání bychom byli v koncích - i dávný Jozue by tak dopadl. Vlastním aktérem obsazení zaslíbené země byl Hospodin, ne muž jménem Jozue; stejně jako Hospodin vyvedl svůj lid z egyptského otroctví a ne Mojžíš, přivedl ho na pomezí země, kterou už kdysi slíbil Abrahamovi, Izákovi a Jákobovi. Zachránce a vysvoboditel je Hospodin. „Hospodin je spása“ - Jehóšúa - Jošua - Jozue - Ježíš. To je také vyznavačské jméno muže, kterého si Hospodin vybral, aby uskutečnil Boží vůli. Jako jednou Ježíš Kristus vyvede své věrné ze svázanosti hříchem a připraví jim příbytky v Božím království, tak nyní starozákonní Ježíš-Jozue dovede vysvobozený lid z otroctví do darované země. „Dal jsem vám každé místo, na které vaše noha šlápne“. (v. 3)

Dal jsem. Hospodin dává. Ale člověk si musí dar vzít, přijmout ho. Není to bez námahy.

Mojžíš musel být mnohdy tvrdý na „tvrdošijný“ lid, aby ho provedl dlouhým časem putování k Bohem určenému cíli. Teď se tím viditelným vůdcem stává Jozue. Hospodin jedná s konkrétními lidmi a dává jim úkoly - i velmi těžké, ale je přítomen svou pomocí i mocí. „Jako jsem byl s Mojžíšem, budu i s tebou. Nenechám tě klesnout a neopustím tě“. (v. 5)

Hospodin jedná prostřednictvím lidí. Používá lidských rukou, důmyslu i rozhodování v tísní dějinného okamžiku. Proto opakovaně (3x) vyzývá Jozua: „Buď rozhodný a velmi udatný.“ (v.6.7.9) Je to jistá podmínka, aby se stalo, co se stát má. Člověk

má poslušně a důvěřivě a věrně vstoupit do Božího jednání. „Bedlivě plň vše, co je v zákoně... neodchyluj se od něho... kniha zákona ať se nevzdálí od tvých úst.“ (v. 7-8)

Jozue byl rozhodný a udatný, držel se Hospodinova zákona, jednal prozíravě - a obsadil zemi. Hospodinovo slovo o zaslíbené zemi i to o mimořádné ochraně se naplnilo. Hospodin se dovede zcela zřetelně postarat o svůj lid, zasáhnout v jeho prospěch a k jeho dobrému.

Ale co když nevidíme „šťastné“ dovršení dějů?

Boží lid se přece také dostal do babylonského zajetí. Proč Hospodin nezabránil rozvrácení svatého města, zničení svého příbytku ve svatyni, zotročení svého lidu? Jeremiáš odpovídá možná dost syrově: je to trest. Hospodin má jistě právo trestat neposlušnost. Nespočívá však mnohdy Boží „trest“ v tom, že prostě na určitý čas dovolí, ať si lid prosadí to, co chce? Třeba: vymanit se z důsledného Božího vlivu? Jozue to neudělal - a nepadl.

Můžeme vzpomenout na starou Jednotu - mnozí ji vidí jako vzorovou, která se přiblížila ideálu apoštolské církve - a přece ve své vlasti padla, odešla do exilu, Komenský psal její Kšaft. Zasloužila si pádu - podle Jeremiáše? Komenský to vidí jinak: nepřehlíží hřích, kterému se nikdo zcela neubrání, ale vědom si proti tomu velikého milosrdenství Hospodinova, věří (ve Smutném hlasu), že na starých základech bude postaveno něco nového k větší slávě Boží.

A také se pozastavujeme nad ukrutnostmi ve světě s otázkou: Zasahuje Bůh dnes? Má vliv na všeobecné dění?

Ano, je ve světě mnoho zla pro velké množství lidského odpadu-hříchu. Ale víme přece podle života i smrti Pána Ježíše Krista, že Bůh nezastavuje lidský hřích tím, že nás klepe přes prsty, když vyrábíme „zmetky“, když místo dobrého ovoce neseme odporná pláňata... Navádí nás k jiným hodnotám. Zábranou proti nadměrnému produkování odpadu je přece poctivá práce, proti hříchu věrnost a láska. Když to rozpoznáváme, nemůžeme se ptát: „Co Bůh udělá s tou zahlceností světa zlem?“, ale: „Co děláme my?“

Jen buď rozhodný a udatný, bedlivě plň vše, co je v zákoně... neuchyluj se od něho... Slovo je tvou oporou, kterou stále máš. S horlivostí ji užívej a o ni se opírej!

Jozue byl pobídnut k velké aktivitě před velkým úkolem. Tuhle pobídku smíme také přijmout. Pobídku k udatnosti, horlivosti, věrné víře.

Budeš-li milovat Boha a jeho slovo, budeš aktivní a budeš mít požehnání a řekneš si: Bůh je se mnou všude, neopustil mě, nedovolil mi klesnout...

J. Polma

církevním rokem se 4. evangelistou

V tomto kalendářním roce chceme otiskovat kázání evangelické farářky sestry Dagmar Ondříčkové a vybírat ta, která se budou vztahovat k příslušné době podle církevního roku. To znamená, že na počátku kalendářního roku skáčeme do období po vánocích a Novém roce - a to je v církevním kalendáři období po Zjevení Páně. Všechny biblické texty, které sestra Ondříčková zde bude vykládat, pocházejí ze 4. evangelia - tedy od sv. Jana. A tak se nechme na cestě časem provázet a necht' k nám zřetelně promlouvají ty velké skutky Boží lásky:

Po Zjevení Páně Svatba v Káni

*Třetího dne byla svatba v Káně Galilejské. Byla tam Ježíšova matka; také Ježíš a Jeho učedníci byli na svatbu pozváni. A když se nedostávalo vína, řekla Ježíšovi Jeho matka: „Už nemají víno.“ Ježíš jí odpověděl: „Co to ode mne žádáš, ženo! Ještě nepřišla má hodina.“ Matka řekla služebníkům: „Cokoli vám nařídí, učinite!“ Bylo tam 6 kamen-
ných kádí, určených k židovskému očišťování, každá na 2 až 3 míry. Ježíš řekl služeb-
níkům: „Naplňte kádě vodou!“ I naplnili je až po okraj. A přikázal jim: „Teď naberte a doneste správci hostiny!“ Učinili tak. Jakmile ochutnal správce hostiny vodu promě-
něnou ve víno - nevěděl, odkud je, ale služebníci, kteří vodu nabírali, to věděli - zavolal si ženicha a řekl mu: „Každý člověk podává nejprve dobré víno, a teprve když se hosté
opijí, víno horší. Ty jsi uchoval dobré víno až pro tuto chvíli.“ Tak učinil Ježíš v Káni
Galilejské počátek svých znamení a zjevil svou slávu. A Jeho učedníci v Něho uvěřili.*

Jan 2,1-11

Evangelista Jan dovětkem vypichuje, oč v příběhu vskutku šlo: že šlo o první znamení, o zjevení Ježíšovy slávy nastolitele nového věku, dárce Nové Smlouvy a nepomíjející radosti. A proto soustřeďuje pozornost na dva galilejské snoubence, kteří si celé shromáždění sezvali, jen do chvíle, kdy svou nedostatečnou přípravou uvedou dění do pohybu, jen potud, až nám ukáží, že je dobré pozvat k počátku svého svazku Ježíše. Pak zaostří na nejvýznamnějšího z hostů a rozehraje své obvyklé mnohovrstvé svědectví, plné významných podrobností a symbolických narážek. Dál sice sledujeme bujnou veselku v Galileji, ale současně se můžeme dobrat i podstaty sv. Večeře Páně, pochopit, že končí soud a začíná věk milosti, poznat moc Kristova Slova, vidět, jak jsou poslední první a první poslední. Běžná galilejská svatba tu náhle získává rysy večeře svatby Beránkovy v nebesích. A tak nelze v kázání zůstat jen u vyhlášení důstojnosti stavu manželského, jak bylo zvykem ve středověku a jak to přejal i Hus. Je nutno pokročit dál k tajemství Ježíšovy osoby a nového věku i k tomu, jak se ten nový věk otvírá lidem. Že se Ježíš někam dá pozvat jako host, je veliké, ale ještě mnohem úžasnější je, jak štědrý je hostitel. Neopakovatelný půvab textů čtvrtého evangelia je právě v tom, že obsahují

tolikeré tajemství najednou a čtenáři se odhalují stále hlubší souvislosti.

Nejmenovaní snoubenci skutku udělají to nejmoudřejší, co mohou, když pozvou Ježíše na svůj slavný den, přesněji týden. On nejen napraví jejich nedostatečnost, zabráni ostudě a roztržce, ale navíc vezme jejich počínající svazek do rukou, přinese do něho nepomíjející radost a pokoj Božího království. Když my své svazky a vztahy, a nejen manželské, také založíme s Ježíšem, nebudou zrcadlit jen naši lidskou chudobu, ale budou naplňovány z Boží moci a stanou se i zrcadlem věcí nebeských. Pak i radost muže z ženy a ženy z muže bude plná a trvalá. Bůh nám ji v Kristu nevezme, naopak, ochrání ji, prohloubí ji, neboť ji od počátku chtěl. A stejně zhodnotí, umocní i ostatní vztahy, do nichž Jej pustíme.

Když na svatbě dojde víno, Marie to oznámí svému synovi; zajisté proto, aby zasáhl. Dobře věděla, že je tím zaděláno na pěkný malér - hosté se rozutečou, bude ostuda, rodina nevěsty se urazí a do smrti ženichovi neodpustí. A nebylo by divu, kdyby její otec nakonec vypověděl satební smlouvu! Marii je líto páru, který má tak bídné vyhlídky, a proto naléhá na Ježíše, aby se do toho vložil, dokud není pozdě. Ale Pán Ježíš ji ostrě odmítl. Řekl jí větu, která v řečtině znamená: „co mám s tebou společného, ženo“, či „co je mi do tebe, ženo“. Překladatele tak ostré odmítnutí šokuje. Což není Ježíš syn, který ctí otce i matku? Takhle přece hodný syn s maminkou nemluví! Proto v překladu mlží. Kraličtí přeloží otrocky „co mně a tobě, ženo“ což v češtině nedává smysl, ostatní vyberou jemnější českou obdobu obratu. Jen u Fleka a Hoffmana se Ježíš zeptá: „Co mám já s tebou, ženo?“ A to je v pořádku, protože zde nemluví syn s matkou, která to se všemi myslí dobře, ale Spasitel s řadovou členkou Božího lidu, která si osobuje právo, jež člověku nepatří - režírovat Boží dílo, velet Ježíši místo nebeského Otce, určovat příhodnost času, kterou si Otec ponechal ve své moci. Pán Ježíš tu slyší z matčiných úst hlas podobný hlasu pokušitele na poušti u Matouše a Lukáše: „Jsi-li Syn Boží, řekni, ať z těchto kamenů jsou chleby.“

Teď musí volit, zda napodobí prvního Adama, bezmyšlenkovitě poslechne nejbližší bytost a prohraje, či zda zůstane poslušen výhradně nebeského Otce. Musí volit mezi svévolným nakládáním se svěřenou mocí a setrváním pod Otcovým rozkazem. Ježíš volí poslušnost Otci a odhání Marii od režiséřského křesla, do kterého se vnucuje. Bratři katolíci prominou, ale právě tato Ježíšova odpověď odkazuje do říše legend pojetí, v němž Marie jako královna nebes svému synu radí a On jí nikdy nic neodepře. Pán Ježíš žádnému člověku nedovolí, aby si osoboval víc, než mu patří. Opře se i nám, když v našich prosbách nenajde závěr: Buď vůle Tvá. Nicméně On své odmítnutí matce také vysvětluje: „Ještě nepřišla má hodina.“ Ta hodina, v níž budu povýšen na kříž a má krev poteče jako víno. Ta hodina, v níž svou smrtí smrt přemohu a otevřu pramen ke zhojení každé rány, k napravení každé roztržky. Až tato hodina přijde, bude vše dokonáno, bude zde hotová spása pro každého, kdo věří. Teď ještě není hotovo, ještě jsem nezvítězil, ještě mi není dána veškerá moc na nebi i na zemi, abych rozdíl záchranu podle svého uvážení. Nyní musím čekat, zda mi Otec dovolí zpřítomnit něco z budoucích věcí, poodhrnout cípeček tajemství spásy. Marie pochopí, zpokorní

a stáhne se. Doufá však dál, že se něco bude dít, že se Otec smiluje, a připravuje na to ostatní. Dává služebníkům v Káně i nám neocenitelnou radu: „Cokoli vám nařídí, učiňte!“ Vede nás k poslušnosti Ježíšova Slova, neboť poslušnost je branou k životu a záchraně. Když nebudeme Ježíši bránit, když se Mu nevysmějeme, ale propůjčíme se Mu za nástroje, zúčastníme se velikých věcí, uvidíme slávu Boží, spása půjde skrze nás, a ne kolem nás.

Ti služebníci se vskutku dočkali rozkazu, na který je Marie připravila. Bylo tam 6 kamenných kádí, určených k židovskému očišťování, každá na 2 až 3 míry. Ježíš řekl služebníkům: „Naplňte kádě vodou!“ I naplnili je až po okraj. Co jen chce rabbi Jehošua provádět? K čemu potřebuje teď, o svatbě, plně očišťovací lázně? Chce snad využít nemilé přestávky ve veselici a zahnat tam její účastníky, aby činili pokání ze svého opilého řádění? Chce snad všem připomínat jejich nečistotu před Boží tváří? Nikoli. Následuje další, ještě méně pochopitelný rozkaz: „Teď naberte a doneste správci hostiny!“ Učinili tak. Jakmile ochutnal správce hostiny vodu proměněnou ve víno - nevěděl, odkud je, ale služebníci, kteří vodu nabírali, to věděli - zavolal si ženicha a řekl mu: „Každý člověk podává nejprve dobré víno, a teprve když se hosté opijí, víno horší. Ty jsi uchoval dobré víno až pro tuto chvíli.“ On tu vodu z lázní proměnil ve výborné víno, které prodlouží a doplní radost svatebčanů. A místo, kde hříšník prožíval strach ze svatého Boha, proměnil v místo radostného hodu. Tak ukazuje, že soud byl vystřídán milostí, že Boží blízkost nás už nemusí a nebude děsit. Naopak, můžeme z ní mít radost, kterou nám už nikdo nevezme, neboť Bůh v Kristu nepřichází mstít, ale vysvobozovat, omilostňovat, pozdvihovat a obdarovávat nad každé pomyšlení, neboť nás má nad každé pomyšlení rád. Jeho obdarování vždy přesahuje naše prosby i naše potřeby, stejně jako to darované víno v Káně.

Když každá ta lázeň měla 70 až 105 litrů, tak to bylo 420 až 630 litrů vína. Těžkého palestinského vína, které se k pití ředilo stejným dílem vody. A to by stačilo na celý týden i v případě, že by si ti chudí snoubenci pozvali 50 řádně rozpitých mužů. Správce hostiny nadto chválí ženicha, že nejlepší víno přišlo na stůl až nyní. Ježíšem darovanou radost a požehnání tedy nespotřebujeme najednou a sami, vždy ještě zůstane na dny příští a na lidi, kteří nás obklopují či teprve přijdou. I co do jakosti je Kristovo obdarování koruna všeho, převyšuje vše, co jsme si schopni dát sami. On je dárce radosti, jež není částečná, není zaplacená utrpením druhých lidí, není jen pro tělo, ale pro celou bytost, nemůže být nikomu vzata, protože její dárce je silnější než všechny mocnosti světa. On dává lásku, která věčně zůstává a nehledá svých věcí. On dává pokoj, ale ne jako dává svět, ne až v hrobě. On dává pokoj, střežící naše srdce i mysl, ať se děje co se děje, od tohoto času až na věky. On dává pokoj založený na smíru s Bohem i s lidmi, který je vykoupen Jeho obětí. On je prostředník a dárce toho, co je věčné a dokonalé, On činí všechno plné a krásné, včetně našich lidských záležitostí a vztahů.

Správce však neví, odkud to dobré víno je, a chválí za ně nesprávnou osobu: ženicha, jehož vlastní přípravy byly zcela nedostatečné. Mnoho lidí ho napodobuje. Je jim

skryto, že původcem všeho dobra je jejich Stvořitel, a chválí za ně lidi: tu sebe, tu jiné, tu zasloužilé, tu zcela nezasloužilé. Ale církev není tak nevědomá, aby to musela dělat také. Ona přece zná tajemství dárce, jako ti, kdo v Káně nabírali vodu. Ona poslouchala svého Pána a viděla Její díle.

Evangelista nakonec říká, že Ježíš zjevil svou slávu, přestože většina svatebčanů jedla a pila jako na každé svatbě a do ničeho není zasvěcena! Nazve si zjevením událost, o níž se i učedníci museli dozvědět z druhé ruky, událost, při níž byli jen ti, které sem neposlali slavit, ale obsluhovat. A má pravdu, vždyť Pán tu odhalil část svého tajemství. On nesleduje sílu ohlasu, klidně dá prozření hloučku nepatrných. Jemu nevádí jejich otrocké postavení, vždyť právě oni dokázali poslechnout Jeho rozkaz, i když nebyl jejich pánem a velel nepochopitelně až protismyslně. A proto jsou to zase oni, kdo nyní znají Dárce, proto jako jediní viděli Kristovu slávu a jsou Jeho svědky. Dokonce ani učedníci nemohli uvěřit jinak, než skrze ně, přehlížené číšníky.

A dodnes si Pán povolává ty, kdo u světa nic neznamenaají, dává jim svůj rozkaz a jejich důvěru odměňuje prozřením ke své pravé podstatě. Dodnes je možné Ježíše poznat jen v tomto vztahu poslušnosti. Z opovržených se i dnes náhle stávají nositelé nejvzácnější zvěsti, poslední se stávají prvními a první posledními. Ti nejnepatrnější jsou náhle nezastupitelní. Za nádoby na poklad, bez něhož svět zahyne, volí Pán i dnes sbory z obyčejných lidí, často chudé a malé. Jedině ony mohou zprostředkovat život těm, kdo je diskriminují a odsouvají do bezvýznamnosti. Jsme-li poslušní Ježíše, pak ta nesmírná důstojnost nezastupitelných poslů Spasitele ověncí i naše maličkosti. A On se stane Cestou, Pravdou i Životem nejen nám, ale i všem, kdo nás jako Jeho posly přijmou a vyslechnou to, co my o Něm víme. A nám nezbude než to zvěstovat, stejně jako si to nenechali pro sebe číšníci z Kány. Amen .

Dagmar Ondříčková

životní prostředí a my

Ať je naše přesvědčení jakékoliv, ať si uvědomujeme či neuvědomujeme širší souvislosti, jsme integrální součástí tohoto světa, tohoto jedinečného vesmíru. Záleží ovšem na každém člověku, jak bude život na této planetě vypadat, jak se nám zde bude žít - a vyvstává otázka, jak dlouho zde bude život možný... Jak dlouho potrvá, než vyčerpáme všechny zdroje energie, než spotřebujeme či otrávíme vodu, než se zavalíme odpady, které jsme sami vyprodukovali? Jako křesťané bychom měli být k těmto otázkám obzvláště vnímaví, vždyť si uvědomujeme, že nás Bůh do tohoto prostředí postavil s určitým úkolem. Série následujících článků by nás měla jednak upozorňovat na určité problematické okruhy, ale zároveň nám poskytovat i určitá vodítka, co se dá a má konkrétně dělat v běžném životě, abychom svém prostředí sebevraždě neeničili. Děkujeme členům ekolo-

1. Křesťanský pohled

O životním prostředí se dnes často mluví, zpravidla v souvislosti s jeho stavem, který oprávněně budí starosti. Co to však životní prostředí vlastně je? Zahrnuje druhé lidi, zvířata, rostliny, kameny, půdu, vodu, vzduch, ale i slunce, mraky, noční oblohu atd. To vše je součástí našich životů. Člověk není uzavřeným systémem, je v neustálé interakci s okolím či prostředím. Bůh stvořil úžasný svět, v němž jeho součásti jsou spolu navzájem provázány a - poněkud antropomorficky řečeno - se navzájem potřebují. My lidé máme možnost aspoň zčásti tento svět poznávat. Nalézáme v něm některé univerzální konstanty (náboj elektronu, rychlost světla, Newtonovu gravitační konstantu, Planckovu kvantovou konstantu), a kdo má jen trochu schopnost se divit,

žasne, že hodnoty těchto konstant jsou takové, aby mohl vzniknout a rozvíjet se život v celé jeho šíři a komplexnosti. A úžas před Božím stvořitelským dílem ještě vzroste, když od nejobecnějších fyzikálních skutečností obrátíme pozornost k planetě Zemi a jejím vlastnostem - k intenzitě gravitačního pole na jejím povrchu, k složení atmosféry, ke koncentraci soli v moři, k složitému mechanismu udržujícímu spoustu parametrů ve stacionárním stavu, k budování živé hmoty atd. Písmo ovšem hned v 3. kapitole knihy Genesis připomíná i další skutečnost - porušení, které do Božího stvořitelského díla vnesl lidský hřích. Člověk sice nepokazí hodnoty

universálních fyzikálních konstant, avšak je schopen narušit pro život tolik důležitou rovnováhu ve svém pozemském domově; ve své bezohlednosti může dokázat překročit meze regulačních mechanismů, jimiž je naše planeta vybavena. Výmluvným dokladem je člověkem vyvolaný či silně podpořený růst koncentrace oxidu uhličitého v atmosféře. Nový Zákon však přináší zřetelné svědectví o tom, že Boží láska je silnější než lidský hřích: Bůh tak miloval svět, že do něho, do hříchem porušeného prostředí, poslal svého jedinečného Syna Ježíše Krista, aby z něho sejmul tíhu lidského hříchu. A je na nás křesťanech, abychom stáli na straně svého Mistra, abychom do svého uvažování i jednání neustále promítali, že Bohu na Jeho stvoření záleží, a tedy že záleží na tom, jak si vůči celému stvoření počínáme. Letos se v seriálu šesti článků budeme zamýšlet nad některými otázkami týkajícími se tohoto tématu. Při tom však stále mějme na paměti, že stvoření je jeden hluboce provázaný celek.

Francouzský renesanční filosof René Descartes svým důrazem na analytické myšlení podnítl ohromný pokrok vědy, nicméně to, že syntetický, globalizující pohled, uplatňovaný jeho vzácným současníkem Janem Amosem Komenským, se dostal na vedlejší kolej, je hořkým dědictvím v 17. století nastartovaného novověkého evrop-

ského myšlení, kterému se pro detaily začal vytrácet celek. Fyzika je v určitém smyslu mezi přírodními vědami napřed, a tak zde se už v 19. století objevila potřeby syntetizujícího pohledu. Jejím ovocem je mj. formulace dvou důležitých obecných zákonů, které jsou jakýmsi pilíři našeho lidského poznávání Božího stvořitelského díla. Jde o první a druhou větu termodynamickou - zákon zachování energie a zákon růstu entropie (neuspořádanosti). Podle nich člověk energii vlastně nevyrábí, nýbrž jen přeměňuje, avšak tato přeměna je nevratná, neboť je spojena s jednosměrně probíhající změnou - růstem entropie (jinými slovy: úbytkem „volné energie“), který bývá interpretován jako směřování k tzv. tepelné smrti vesmíru.

Jaká je budoucnost světa či celého vesmíru, to je v Božích rukou. Avšak my lidé jsme dostali svobodnou vůli: můžeme udělat mnoho dobrého, avšak také - a to je hodně realistické - mnoho špatného. Je třeba si uvědomit, že naše spotřeba obecně, a především spotřeba volné energie přináší do světa porušení. Už zmíněná rostoucí koncentrace oxidu uhličitého v atmosféře je zřejmě v nezanedbatelné míře důsledkem našeho kořistnického vztahu k přírodě, promítajícího se do enormní spotřeby fosilních paliv (ropa, uhlí, zemní plyn), ať již v odvětví energetiky, či v dopravě. Svá úskalí má i jaderná energetika. Mnozí teoretici i praktičtí ekologové vidí budoucnost energetiky jen v tzv. obnovitelných zdrojích energie (voda, vítr, energetické plodiny), tedy ve využívání energie přicházející na Zemi ze Slunce v současnosti a nikoli zde uložené z dávné geologické minulosti. Avšak ani tyto zdroje nejsou bez rizik pro rovnováhu v přírodě. Nejlepší pro životní prostředí - pro Boží stvořitelské dílo - je, budeme-li spotřebovávat energie co nejméně, tedy budeme-li v přímé spotřebě energie co nejskromnější a při pořizování různých energií spotřebovávajících předmětů co nejnáročnější v požadavku na energetickou úspornost, ať již jde o stavby, o domácí elektrické spotřebiče, či - je-li to vůbec nutné - o auto nebo o volbu dopravního prostředku pro cestování.

Od úvah o integritě Božího stvořitelského díla se tak dostáváme k běžnému každodennímu rozhodování. Věříme, že v Kristu přichází Boží království na zem. Být křesťanem, následovníkem Kristovým, se týká i všedního života se vším, co k němu patří. „Co by na mém místě činil Kristus?“ - tato otázka se týká našich celých životů. Je dobré si ji klást a hledat na ni odpověď nejen v situacích, kdy bezprostředně proti nám stojí druhý člověk, nýbrž i všude tam, kde může jít o jakýkoli dopad na naše okolí, na živou i neživou přírodu. Písmo svědčí o tom, že celé Boží stvoření má smysl, má hodnotu. A naše lidské poznání jeho celistvosti nám umožňuje tuto skutečnost vnímat z jiné strany. Vděčnost za stvoření, za to, že jsme jeho součástí, patří ke křesťanskému myšlení, vnímání i cítění, a tak se musí promítat i do rozhodování a jednání.

*Jiří Nečas,
ředitel Ekologické sekce České křesťanské akademie*

světová náboženství

V minulém ročníku jsme započali tuto rubriku, ale nepodařilo se nám dostávat příspěvky pravidelně a včas... Proto ještě letos otiskneme to, co dostaneme. Jsou to sice příspěvky, které přicházejí z odlišného kulturního kontextu a trochu jiné náboženské situace, ale vzhledem k postupující globalizaci ve všech směrech, i sousedství s lidmi jiného vyznání se pro nás stává aktuální záležitostí a nezvyklou situací, se kterou se musíme vyrovnávat...

Církev Ježíše Krista svatých posledních dní

V tomto článku ve stručnosti popíší původ církve Mormonů skrze první zjevení Josepha Smitha, jak jeho vnuknutí odhalilo, že také všichni věřící mohou zažít vidění přímo od Boha a jaké jsou některé hlavní doktríny této církve. Na závěr připojím citáty Presbyterské církve USA, které instruují všechny křesťany, jak reagovat na učení a poslání církve mormonů, a které považují za užitečné při vypořádávání se s některými problematickými doktrínami mormonského vyznání.

Církev Mormonů vznikla s první vizí zakládajícího proroka Josepha Smitha. Jako chlapec byl Joseph Smith obklopen různými církvemi, z nichž každá tvrdila, že vyučuje pravdu. Toto pro něho mělo vážný důsledek. Chtěl vědět, která církev má pravdu. Jednou četl biblickou pasáž, která říkala: „Má-li kdo z vás nedostatek moudrosti, ať prosí Boha, který dává všem bez výhrad a bez výčitek, a bude mu dána“ (Jk 1,5). Joseph se rozhodl přijmout tuto nabídku a Boha se přímo zeptat.

Na jaře roku 1820 šel Joseph do lesíka nedaleko svého domova a modlil se, aby se dozvěděl, do jaké církve má vstoupit. Odpovědí na jeho modlitbu bylo zjevení nebeského Otce a jeho syna, Ježíše Krista. Joseph píše: Když na mě to světlo spočinulo, viděl jsem dvě Osoby jak stojí nade mnou ve vzduchu, jejichž jas a sláva se vymykají veškerému popisu. Jedna z nich na mne promluvila, oslovila jménem a ukazujíc na druhou osobu řekla - „Toto je můj milovaný syn. Poslouchej ho!“ Josephovi bylo řečeno, aby nevstupoval do žádné z tehdy existujících církví, neboť všechny náležely k církvi odpadlické.

Proč Bůh Josepha povolal, aby se nepřipojoval k žádné církvi? A co Mormoni myslí církví odpadlíků? Zde je jejich prohlášení:

K celkovému odpadnutí od pravdy došlo po smrti Kristových apoštolů. Toto se nazývá odpadlictví. Když Ježíš Kristus žil na zemi, založil svou Církev. Poté, co vstoupil na nebesa, jeho apoštolé v jeho práci pokračovali pod jeho vedením skrze zjevení a s jeho kněžskou autoritou.

Poté, co byli apoštolové a mnoho spravedlivých členů Církve zabito, a když se ostatní členové odklonili od pravdy, Pán svou kněžskou autoritu a svou Církev zemi odňal. Bez Boží kněžské autority církev dále nefungovala tak jak ji Kristus založil. Nařízení byla změněna a vytratilo se mnoho prostých a jednoduchých pravd. Zatímco

mnoho dobrých lidí a nějaké pravdy zůstaly, původní Církev byla ztracena.

Apoštolové odpadnutí nebo odpadlictví prorokovali. Jeden příklad je v Pavlově dopise do Tesaloniky (2 Tesalonickým 2, 1-3). První vidění Josepha Smitha označuje počátek Obnovené Církve Ježíše Krista na zemi.

V celé historii si Bůh vybíral proroky jakými byl Noe, Abraham, Mojžíš a ostatní, aby vyučovali evangelium a směřovali jeho Církev (Amos 3, 7). Mormoni věří, že to není jiné ani dnes. Věřící, že všichni potřebují Boží vedení ve světě, který je někdy matoucí. Protože Bůh své děti miluje, neustále posílá živé proroky. Joseph Smith (1805 - 44) byl prvním prorokem. Gordon B. Hinckley je Boží prorok dnes.

Mormoni věří, že tak, jak vedl Bůh Izraelce z otroctví na lepší místo skrze svého proroka Mojžíše, vede i dnes svoje děti do šťastnějších, pokojnějších životů, když se rozhodnou následovat jeho živého proroka.

Bůh je milující nebeský Otec, který svou vůli svým dětem zjevuje. On nemlčí.

- Církev Ježíše Krista svatých posledních dní (jak se mormoni oficiálně nazývají) je vedena zjevením živému proroku od Boha, který dostává Boží slovo stejně jako Abraham, Mojžíš, Petr a ostatní dávní proroci.

- Rodiče mohou od Boha obdržet inspiraci pro výchovu své rodiny.

- Jednotlivci mohou obdržet božskou inspiraci, která jim pomůže postavit se osobním výzvám.

Zde jsou základy víry, ke kterým se Mormoni hlásí:

1. Věříme v Boha, věčného Otce a v jeho Syna Ježíše Krista a v Ducha Svatého.
2. Věříme, že člověk bude potrestán za vlastní hříchy, nikoliv za porušení Adamovo.
3. Věříme, že skrze Kristovo odčinění může být zachráněno celé lidstvo poslušností zákonu a nařízením Evangelia.
4. Věříme, že prvními principy a nařízením Evangelia jsou: zaprvé, víra v Pána Ježíše Krista; zadruhé, pokání; zatřetí, křest ponořením na odpuštění hříchů; za čtvrté, vzkládání rukou pro obdržení daru Ducha svatého.
5. Věříme, že člověk musí být povolán Bohem skrze prorocství a potvrzen vzkládním rukou těch, kteří mají potřebnou autoritu, aby mohl řádně kázat evangelium a bdít nad dodržováním jeho nařízení.
6. Věříme ve stejné uspořádání, které existovalo již v prvotní církvi, zejména v apoštolů, proroků, pastory, učitelů, evangelistů a tak dále.
7. Věříme v dar hovořit v jazycích, v prorocství, ve zjevení, vidění, v uzdravování, ve vykládání řeči v jazycích, atd.
8. Věříme, že Bible je slovo Boží, pokud je správně přeloženo; věříme také, že Kniha Mormon je slovo od Boha.
9. Věříme, že vše v tom, co Bůh zjevil, co zjevuje nyní a jak věříme ještě zjeví, obsahuje mnoho úžasných a důležitých věcí, které náleží Království Božímu.
10. Věříme v doslovné shromáždění Izraele a v obnovení jeho Deseti kmenů; věříme, že Sion (Nový Jeruzalém) bude postaven nad Americký kontinent; věříme, že Kristus

bude osobně kralovat nad zemí; že zem bude obnovena a získá svou rajskou slávu.

11. Uplatňujeme výsadu oslavovat Všemohoucího Boha podle nařízení našeho vlastního svědomí, a stejnou výsadu umožňujeme všem lidem, ať oslavují jak, kde, nebo co je libo.

12. Věříme v poddanost králům, prezidentům, panovníkům a soudcům, v poslušnost, v respektování a dodržování zákona.

13. Věříme v čestnost, pravdu, zdrženlivost, shovívavost, bezúhonnost a v konání dobra vůči všem lidem; můžeme říci, že následujeme Pavlovo napomenutí - ve všem věříme, ve všem máme naději, všechno snášíme a doufáme že všechno sneseme. Usilujeme o všechno, co je hodné lásky, co má dobrou pověst, co se považuje za ctnost a co sklízí pochvalu.

Odpověď Presbyterní církve na víru a praktiky mormonství:

Presbyteriáni v mnoha částech Spojených států žijí v těsné blízkosti s mormonskými sousedy. Tyto vzájemné kontakty byly v historii často poznamenány vzájemnými těžkostmi. Dnešní presbyteriáni jsou vyzýváni, aby uskutečňovali získané znalosti o mezináboženských vztazích na naše vztahy s Mormony.

Církev Ježíše Krista svatých posledních dní, jako Presbyterní církev (USA), vyjadřuje věrnost Ježíši. Církev svatých posledních dní a Presbyteriáni sdílejí užívání Bible jako Písmo svaté a členové obou církví užívají společnou teologickou terminologii. Nicméně, mormonismus je nová a vyvíjející se náboženská tradice odlišná od té historické apoštolské tradice křesťanské církve, jejíž součástí jsou Presbyteriáni (stejně jako i Jednota bratrská).

Církev svatých posledních dní sama sebe chápe odděleně od pokračujícího svědectví o Ježíši Kristu, od apoštolů do dneška, potvrzovanou „katolickou = obecnou“ tradicí.

Svatí posledních dní a historické církve vidí a vysvětlují kanonickou sbírku Písem radikálně odlišnými způsoby. Užívají stejná slova s odlišným významem. Když Církev Ježíše Krista svatých posledních dní hovoří o Trojici, Kristově smrti a vzkříšení a spasení, teologie a praxe výše zmíněného se od ortodoxní, římsko katolické a protestantské církve liší.

Je praxí presbyterní církve v USA, že na vyznání víry přijímá za členy ty, kteří přicházejí přímo z mormonského prostředí a udílí jim křest. Presbyteriáni neznou představitele církve Ježíše Krista svatých posledních dní, aby vedli slavnost večere Páně.

Zjevení

Reformovaná tradice věří, že kánon Písma je uzavřen, a že Bible je kompletní, i když Duch Svatý pokračuje ve vedení Církve k hlubšímu porozumění Božího zjevení. Reformovaní křesťané podrobují zkoušce nové chápání ve vztahu k obsahu ústředních událostí zaznamenaných v Bibli. Svatí posledních dní hovoří o obdržení nových zjevení. Objevné události, které nejsou obsaženy ve Starém ani Novém zákoně jsou vyličené v dodatečné posvátné knize mormonů, jako vysvětlení v Knize Mormon, týkající

se Ježíšovy návštěvy Jižní Ameriky, aby promluvil k údajně 10 ztraceným izraelským kmenům.

Bůh

Historická apoštolská vyznání víry církve křesťanům připomínají, jak je těžké o Bohu mluvit. Reformovaní křesťané osobu Boha popsali jako neviditelnou, bez těla nebo vášní. Boží odlišnost je překonána ve vtělení Ježíše Krista.

Učení mormonů hovoří o Bohu v doslova lidských termínech. Svatí posledních dní mají za to, že všechny duše žijí předsmrtným životem jako duchovní děti Nebeského Otce a říkají, že lidé se mohou stát bohy „jakým je Bůh“. Sami sebe definují jako monoteisty, neboť jsou věrni pouze Nebeskému Otci, stvořiteli a vládci tohoto světa.

Spása

Pro Svaté posledních dní, je spása skrze Kristovo zadostiučinění prvním krokem směrem k posvěcení a velebení - věčnému vývoji, který je v rukách každého člověka a rodiny - takto vysvětlují mimořádnou důležitost poslušného života, manželství nebo křtu za mrtvé. Reformovaná tradice chápe, že jak iniciativa, tak i dokončení plánu spásy leží na milosti Boží. Nepožaduje se nic než přijetí Boha v Kristu, z čehož plyne život naplněný vděčností.

199. Všeobecné shromáždění (1987) Presbyterní církve (USA) poskytlo obecné návrhy týkající se novějších náboženských tradic, které se hlásí k Ježíši. 207. Všeobecné shromáždění (1995) nabídlo konkrétní směrnice pro vzájemné vztahy s mormony.

Podporujte hledání, jak napomoci vzájemnému porozumění.

- Učte se o mezikulturním kontextu, ve kterém presbyteriáni žijí v oblastech s významnou koncentrací mormonů, přinášejte apoštolskou službu církve.
- Zabývejte se historickou zkušeností mormonů, která přispěla k současné formě sociální soudržnosti.
- Hledejte pevné základy vašeho vlastního chápání zjevení.

Podporujete hledání spolupráce.

- Hleďte příležitosti pracovat na společných věcech ve společnosti spolu s církví Ježíše Krista svatých posledních dní.
- Rozpoznávejte společné zájmy a sbližování morálních nutností pro dobro širší komunity. To nevyžaduje plné ztotožnění se ve víře nebo praxi.
- Pracujte na rozvoji přátelských vztahů postavených na vzájemném respektu a pochopení.
- Reagujte na pozvání Svatých posledních dní způsobem přijatelným pro jejich odlišný náboženský kontext.
- Užívejte směrnice pro ekumenická shromáždění a pokud je to vhodné, účastněte se bohoslužeb, včetně situací, kdy členové rodiny jsou příslušníky různého náboženského vyznání a požadují účast zástupce presbyterní církve na svatbách a pohřbech.

Podporujte hledání příležitostí ke svědectví.

- Když radostně svědčíte všem lidem o dobré zprávě Ježíše Krista, neváhejte sdílet evangelium s lidmi, majícími zázemí u mormonů. Svědectví je věcí dialogu, jak rozmluvy tak i naslouchání, s postojem otevřenosti a respektu.

- Nevyužívejte konfliktu k manipulaci s lidmi s cílem změnit jejich náboženskou příslušnost.

- Budte raději svědky vaší vlastní víry než kritiky té druhé.

- Odolejte pokušení odpovídat se strachem nebo nepřátelstvím, pokud jste konfrontováni s úsilím o obrácení na jinou víru.

Dave Sommers, překlad Diana Lukášová

dějiny

Theodor Beza a jeho vztahy s Jednotou bratrskou

(Ke 400. výročí úmrtí)

II. Theodor Beza, české země a Jednota bratrská

Přestože helvetská konfese nebyla v Čechách ani na Moravě nikdy uznána (stejně tak jako luterská), z právního hlediska byla vedle katolické církve až do doby Majestátu zaručena existence pouze utrakvistům, a nemůžeme dokonce mluvit ani o žádné organizaci českých reformovaných sborů, tak jako to vidíme na příkladu Uher nebo Polska, Kalvínovo učení u nás přeci jenom nalezlo ohlas a živnou půdu. A to také v Jednotě bratrské.

Počátek vzájemných kontaktů Jednoty s ženevskou větví reformace se klade do roku 1540, kdy Jan Augusta vyslal do Štrasburku bratrské poselstvo. Původně mělo za úkol sejít se s alsaským reformátorem Martinem Bucerem, seznámit jej se situací v Čechách a s učením Jednoty. Při té příležitosti došlo k nečekanému shledání. Překvapení bratří u Bucera osobně poznávají Jana Kalvína, který zde nalezl útočiště po svém prvním odchodu ze Ženevy. Matěj Červenka, jeden ze členů bratrské výpravy, tuto jedinečnou příležitost k seznámení plně využil. Setkal se s Kalvínem během svého pobytu ve Štrasburku několikrát. Informoval se důkladně o jeho spisech a učení a také v něm probudil sympatie k Jednotě. K rozvíjení intenzivnějších styků však přes tento slibný začátek v následujících letech nedošlo. Důvodem byla snad převažující a v těchto letech poměrně slibně vyhlížející orientace na vitemberské centrum reformace, jistou roli bezpochyby sehrály i neurčité či zcela vůbec chybějící představy bratrských starších o významu mezikonfesijních styků v širším geografickém horizontu. V roce 1559 se Kalvín, částečně na základě nepřesných informací, dokonce skepticky vyjádřil

o bratrském pojetí Večeře Páně i jiných člancích jejího učení. Nedorozumění vyjasnil teprve bratrský kněz Petr Herbert, který v r. 1560 přibyl přes Zürich do Ženevy.

Ve druhé polovině 16. století ovšem vzájemné kontakty sílí. Zřetelným přelomem se stala likvidace filipistického centra ve Vitemberku a následná změna orientace bratrských starších na švýcarskou reformaci. Projevila se nejprve přesměrováním bratrských studentů na reformované akademie. Heidelberg, Basilej a také Ženeva, to jsou místa, kam nyní nejčastěji za vzděláním odchází adeпти kněžského stavu, ale především bratrští šlechtici. V poslední čtvrtině 16. století jsou orientace Jednoty na reformované a na druhé straně vliv kalvinismu na bratrské učení stále více patrné, naposledy se v osobě seniora polské větve Jednoty Šimona Bohumila Turnovského objevuje varovný hlas, nabádající k docenění vlastní teologické tradice.

A tím jsme se konečně dostali i k samotné postavě Theodora Bezy, k jeho kontaktům s českým prostředím a stykům s Jednotou bratrskou. Můžeme je rozdělit na několik okruhů a začneme právě u ženevské akademie, jež byla po dlouhá desetiletí Bezovým působištěm i milovaným domovem.

Ženevská akademie a její studenti z českých zemí

O oblibě ženevské akademie mezi českými studenty svědčí jejich neustále se zvyšující počet, který kulminuje krátce po roce 1600. Velká část z nich náleží k Jednotě. Z důvodů nemalé finanční náročnosti zahraničního studia mezi nimi nacházíme převážně šlechtice, někdy i bohatší měšťany. Budoucí bratrští kněží jsou na cestu vypravováni s podporou úzké rady a bratrské šlechty, někdy s povděkem využívají i nabízených „stipendií“ zahraničních movitých podporovatelů.

Projdeme-li seznamy ženevských studentů, najdeme několik významných jmen. Studoval zde například Jan Lanecký, který měl rozhodující vliv na studia mladého Komenského. Odnel si přitom domů nejednu literární novinku švýcarské reformace a také zájem o získání šlechty pro politickou akci ve prospěch svobody vyznání. Obojí mu úzká rada později vytýká, stejně jako diskuse s vrchností, v nichž dává příliš neopatrně průchod svým sympatiím ke kalvinistům. Obojí činí senioři bezpochyby z obavy, aby Jednota zbytečně nedráždila své militantními katolické odpůrce. Vazby Jednoty na reformované jsou ostatně na přelomu 16. a 17. století tak pevné, že bratři v českých zemích téměř platí za kalvinistickou sektu. Do škamen ženevské akademie zasedli i Samuel Sušický, spolupracovník na revizi kralického překladu bible, Jan Opsimates, vydavatel Strejcova českého překladu Kalvínovy Instituce a Jeroným Šlik, jehož schopnosti zaujaly Bezu natolik, že jej bratřím doporučil za kazatele. Úzká rada ale tuto přímluvu oslyšela a nadšenému adeptovi jeho záměr rozmluvila. Sociální pád Šlikův by

byl přeci jen příliš prudký. Ladislava Velena ze Žerotína zde velmi zaujaly kalvinistické státoprávní teorie, které uváděl do praxe svou pozdější aktivní činností ve stavovském povstání. Ženevskou školou vůbec prošla řada budoucích čelných představitelů české i moravské stavovské opozice.

Příkladem přetrvávajících kontaktů mezi bývalým učitelem a žákem a rozšíření těchto vztahů i na členy širší rodiny může být postava Václava ml. Morkovského ze Zástřizl. Tento moravský šlechtic byl od jara 1596 hostem v Bezově domě, jak svědčí jeho list rektorovi basilejské univerzity Janu Jakubu Grynaeovi. Václav Morkovský sice ještě před Bílou horou konvertoval ke katolictví a v roce 1613 dokonce povolal na své panství jezuitu, aby tam provedli rekatolizaci, ale na náhrobníku jeho strýce Václava st. Morkovského ze Zástřizl v děkanském chrámu sv. Jakuba Staršího v Boskovicích nacházíme latinskou báseň, jejímž autorem je právě Theodor Beza. Zda své básně poslal spontánně po obdržení zprávy o smrti Václava staršího, či je poslal na žádost vdovy Kunky z Korotína, nelze již rozhodnout. Každopádně tentýž Václav Morkovský vydal v roce 1599 pod názvem Theodori Bezae Poemata varia malý výbor Bezových básní, k nimž Václav ml. Morkovský, tehdy ještě protestant, napsal předmluvu.

Významnou skutečností v souvislosti se ženevskou akademií je šíření Bezových teologických traktátů a jiných jeho prací, které si jeho studenti odváželi s sebou do Čech a na Moravu. V prvním desetiletí 17. století však příliv českých studentů do Ženevy prudce klesá. Ženevské prostředí ztrácí Bezovou smrtí a s ní patrně souvisejícím úpadkem školy přitažlivost. Na její místo nastupuje heidelberská univerzita s teologickou fakultou.

Václav Budovec z Budova a Karel st. ze Žerotína

U dvou nejvýznamnějších ženevských studentů se musíme zastavit zvlášť. Jedná se o českého stavovského předáka Václava Budovce z Budova a moravského ochránce Jednoty Karla st. ze Žerotína.

Prvně zmíněný studoval nejprve ve Vitemberku a poté s velkou pravděpodobností i v Ženevě. Nevíme přesně v kterých letech, neboť jeho jméno v ženevské matrice mezi zapsanými studenty nenalzáme. Budovcův ženevský pobyt odvozujeme z Bezovy zmínky v dopise z května 1584, ve kterém uvádí, že Ženeva je nyní mnohem rušnější, než za doby, kdy tam pobýval. Že byl současně i žákem Theodora Bezy, potvrzuje ještě později jeho politický soupeř Vilém Slavata z Chlumu a Košumberka a nakonec i sám bratrský šlechtic.

Václav Budovec s Bezou udržuje čilou korespondenci a nazývá jej „velice váženým učitelem“. Informuje jej jednak o politických událostech, zejména o novinkách z válek proti Turkům, které Bezu vzhledem k Budovcovým kontaktům a zkušenostem zvlášť zajímají, ale také o domácích poměrech a vztahu císaře a stavovské obce. Na druhé straně se na ženevského učitele obrací o radu v teologických záležitostech a táže se na

výklad určitých biblických míst, jimiž se Budovec čas od času obírá v zaujetí eschatologickými náladami. Takové výstřelky sympatií, spojených s brzkým očekáváním konce světa, ovšem Beza odmítá. Odkazuje jej na Kalvínova i svá vlastní díla a nabádá Budovce k tomu, aby se víc a více stával nástrojem Boží vůle jak ve veřejném životě, tak ve věcech církve. Chválí přitom Budovcovy statečné postoje a neohroženost na politickém kolbišti. Na oplátku mu zprostředkovává informace o dění v regionu, a to zvláště v době napětí mezi Ženevou a sousedním Savojskem, zpravuje o dění ve Francii a jiných zemích, kde zapustila kořeny kalvínská reformace, obrací pozornost na chystaný vydání svých spisů, občas nechává zaznít steskům nad svým stářím a neduhy, jež jej trápí.

Zvláštní kapitolu tvoří oboustranné přímlyvy a doporučení. Tak Budovec upozorňuje Bezu na svého příbuzného Davida Střelu z Rokyc, který by rád poznal prostředí reformované Ženevy, po jeho smrti naopak prosí Beza Budovce, aby se postaral o mladého Marina Gallatina, jehož zesnulý Střela z Rokyc učinil svým hofmistrem a jenž nyní pobývá v Praze.“

Podobný charakter mají i vztahy Theodora Bezy s Karlem starším ze Žerotína. Tento moravský stavovský předák se na svých studijních cestách v letech 1582-1584 v doprovodu lékaře Václava Lavína rovněž zastavil v Ženevě a prošel oblíbenou akademií. Z poměrně dlouhého pobytu si odnesl mimo jiné i hluboké přátelství se svým učitelem, které se v následujícím období odráží ve vzájemné korespondenci.

Možná s ještě větším zaujetím než Budovec sleduje Žerotín Bezovu literární produkci a seznamuje se s jeho teologickými postoji. Ještě v době svých ženevských studií informuje basilejského profesora teologie Jana Jakuba Grynaea, že poslední latinské vydání Nového zákona v překladu Theodora Bezy je rozebráno, ale pokud bude mít zájem, k dispozici jsou ještě dvě vydání řecko-latinská. O několik let později ostatně posílá Beza na Moravu svému někdejšímu žákovi při příležitosti frankfurtského trhu na důkaz přátelství právě jedno z dalších revidovaných vydání. Při své dobrodružné cestě do Francie pokládá Žerotín za nutné vyličit Bezovi svou situaci a zároveň se omlouvá, že kvůli vysokým výdajům na celý podnik nemůže finančně přispět ženevské obci, která se ocitla v nouzi.

Podobně se v srpnu 1599 Beza dovídá o konverzi Karla z Lichtenštejna, kterou mají na svědomí jezuité a lidé ode dvora a o pisatelových obavách z dalších podobných případů. Oboustranně zasílané zprávy o politicko-spoločenské situaci domácího i zahraničního prostředí tvoří, podobně jako v případě Budovcově, podstatnou část dopisů. Téma Žerotínova vztahu ke svému učiteli se objevuje i v jiných listech. V lednu 1600 vybízí vychovatele svého synovce Karla, aby si na velikonoční svátky společně udělali výlet z Basileje do Ženevy a navštívili tam Bezu. V únoru 1606 zaznívají Žerotínova slova úcty na adresu již zemřelého v listě basilejskému profesorovi Amandu Polanovi z Polansdorfu, kde krátce komentuje Bezův odchod do věčné blaženosti po přestání všech životních zkoušek, neduhů stáří a úkladů nepřátel.

Zajímavým svědectvím o těžkostech, které na druhé straně mohl intenzivní písemný styk přinést, je Žerotínův stesk Václavu Budovcovi z listopadu 1602, kde líčí zcizení jednoho ze svých dopisů ženevskému teologovi z roku 1596. Své obavy podtrhuje komentářem: „Ó časy, ó mravy, pomalu nebude člověk smět ani říci, ani napsat pravdu.“ K téže příhodě se vrací ještě o pět let později, když napomíná zmíněného Amada Polana, aby se jeho dopis nedostal do cizích rukou, zejména mladým bohoslovcům a lidem „od nás“, neboť v něm napsal mnoho věcí neopatrně a mohlo by jej ohrozit, kdyby ho ostatní rozšiřovali.

Přejdeme konečně snad k nejzajímavější kapitole, již několikrát naznačenému vlivu Theodora Bezy a jeho díla na učení a literární produkci Jednoty bratrské.

(Jiří Just, dokončení příště)

unitas fratrum

Modlitební den Jednoty

Výbor světové Jednoty určil výtěžek sbírky při Modlitebním dnu Jednoty (1. března) ve prospěch University Theofila Kisanjiho v Mbeya, v Tanzánii. Universita je pojmenována na počest prvního afrického biskupa Jednoty bratrské. Biskup Kisanji se aktivně podílel na založení Theologické školy Jednoty bratrské v roce 1969, která byla předchůdkyní dnešní university.

Informační dopis Výboru Jednoty dodává: Modlitební den Jednoty je příležitostí vyjádřit díky Hospodinu, který nás povolal dohromady jako Unitas fratrum a který nás opatřuje již téměř 550 let. Ten samý Pán nám dal výsadu být „svědky do končin země“. Naše církev má v Mbeya velice důležitou službu ve vzdělávání a přípravě pro církevní službu. Výbor Jednoty vyzývá k velkorysým příspěvkům na tuto sbírku v době, kdy si připomínáme založení Jednoty bratrské v roce 1457 a kdy pokračujeme v naplňování svého poslání sloužit lidstvu.

The Moravian

časopis Jednoty bratrské v Severní Americe, oslavuje 150 let svého vydávání. První číslo vyšlo 1. ledna 1856.

Odškodnění Jednotě bratrské na Labradoru

Kanadské rozhlasové vysílání ohlašuje, že Jednota bratrská na Labradoru obdržela od kanadské vlády 1 milion dolarů. Církve se domáhala soudní žalobou na provinční vládu finančního odškodnění za církevní půdu, nakonec přijala mimosoudní vyrovnání v září 2005.

Bernie Broomfield, předseda provincie na Labradoru, říká, že po letech finančních těžkostí budou církevní finance zajištěnější. Peníze budou investovány a úroky použity k podpoře práce s mládeží, pro modernější překlad bible pro domorodce a možná i novou církevní budovu v Nain.

Hvězdné návrší

Rehabilitační středisko na Hvězdném návrší (Ramalah) bude 11. - 13. dubna oslavovat 25 let své služby palestinským dětem s postižením. Jsme vyzýváni, abychom i nadále poskytovali modlitební podporu sestře Rawdě Marouf Khouriya a bratru Friederu Vollprechtovi a všem spolupracovníkům na Hvězdném návrší, kteří pokračují ve své práci za velice obtížných podmínek.

Jednota bratrská v Kongu

Z pověření Výboru Jednoty navštívila v říjnu 2005 pracovní skupina Jednotu bratrskou v Kongu. Nalezli živou církev s více jak 12 000 členy. Je dobře organizována pod vedením bratra Tshimanga Moise.

(zprávy podle Moravian Messenger 2/2006 připravil B. Kejř)

Husův pomník pro Nicaraguu?

Sestry a bratři v Jednotě bratrské (Iglesia Morava) v Nicaragui se rozhodli, že v Puerto Cabezas, kde je ústředí východního distriktu, postaví pomník Mistru Janu Husovi. Vybrali místo poblíž místního sboru (v prostoru, který ukazuje obrázek) a začali sbírat peníze na zhotovení pomníku. Sochu by měl vytvořit místní sochař s přihlédnutím k existujícím obrazům a pomníkům. Podle jejich odhadu bude k postavení pomníku třeba asi 2500 dolarů, tedy mezi 60 a 70 tisíci korun.

Na naše poměry neuvěřitelně nízká cena pomníku soupeří s rychlostí, s jakou chtějí plán uskutečnit. Půjde-li vše podle předpokladů, k Husovu dni, 6. července, by měl nový pomník stát na místě.

Pro lidi na východním pobřeží Nicaragui však mají peníze docela jinou hodnotu než pro nás a každý dolar je drahý. Nedostali jsme sice žádnou přímou žádost o pomoc, ale podle zpráv přímo z místa bude každá pomoc radostně a vděčně vítána.

naš seniorát

Boží ruka po něm sáhla

Žalmista vyznává v Žalmu 139 svou jistotu Boží blízkosti a obdiv nad tím, jak Hospodin velmi dobře zná každého člověka. Pohrává si s myšlenkou, zda by bylo možné někam utéci Bohu a skrýt se před ním. Nelze. Kamkoli na člověka dosáhne, kdekoli ho pravice Boží popadne (verš 10).

Bratr Rudolf Borski nechtěl nikam Pánu Bohu utéci a skrýt se před ním. Vždyť vyrůstal ve věřící rodině a uprostřed živého sboru s centrem v Hrádu ve Slezsku. Naopak už ve svém mládí toužil stát ve službě Kristu. A tak ho tady popadla ruka Boží a pomohla mu splnit jeho touhu - dovedla ho do biblického semináře v Kutné Hoře. Setkal se tu se studenty z Jednoty bratrské a s nimi poznal společenství bratrské mládeže ve sborech na severu Čech. A přišlo i slovní zavolání: Úzká rada se ho zeptala, zda by nechtěl sloužit Kristu pod kouhví Beránkovou - v Jednotě bratrské. „Ano,“ byla odpověď.

To bylo v roce 1950 a byl mu svěřen sbor v Loučkách-Koberovech. Nebylo to snadné, když tu sbor neměl svou vlastní sborovou budovu. Aby se mu nestýskalo po rodném Slezsku, dal mu Pán Bůh výbornou pomocnici a manželku - ještě v prvním roce služby se oženil s Blaženou Stránskou. A byl tu doma!

V roce 1963 byl Úzkou radou posunut více na sever, do sboru v Tanvaldě. Je to už pěkná řádka let! Kázání, biblické hodiny, práce s mládeží, v celocírkevních komitétách, v r. 1967 byl delegátem na generálním synodu JB v Potštejně, od r. 1977 byl členem Úzké rady, od r. 1989 jejím předsedou do r. 1992, mnohokrát byl předsedou provinčního synodu...

K 60. narozeninám bratra Rudolfa Borskeho napsal bratr Jindřich Halama st. v Jednotě bratrské: I když bratr Rudolf Borski dovršil dnem 2. července šedesátý

rok a radí se tak k „seniorům v důchodovém věku,“ věříme, že ve stále obnovující se síle, kterou Pán dává těm, jenž na něj očekávají (Iz 40,31), mu bude dopřáno ještě dlouho využívat darů mu svěřených ke službě sboru i v církvi.“ Od napsání těchto řádků uběhlo dalších 19 let! A Pán Bůh držel svou podporou svého služebníka „na kazatelně“, od r. 2000 na poloviční úvazek.

Konečný součet je 55 let kazatelské služby! Bratr Rudolf Borski totiž odešel k 31. 12. 2005 do důchodu. Proti své vůli, ze zdravotních důvodů. Uprostřed svého sboru však zůstává. Děkujeme věrnému kazateli za jeho dlouholetou službu, za všechny jeho „přesčasy“, za jeho zájem o sbor a církev.... Přejeme mu dostek zdraví a sil, aby mohl být se svým sborem ještě dlouhá léta. Přejeme mu, aby ho Pán Bůh nesl v jeho zdravotním omezení.

J. Polma

Bratru kazateli Borskému

Drahý bratře,

začnu tam, kde br. Polma v prosincovém časopise skončil, když referoval o Tvém loučení se sborovou činností. Loučil ses se slovy: „Odcházím a mám prázdné ruce“.

Nikdy jsi je neměl prázdné. Vždy jsi pro každého z nás v nich něco přinesl. Nemám na mysli hmotné statky, ale duchovní potravu. Já sám jsem tím důkazem. Změnil jsem se a je to Tvá zásluha.

Jsem opravdu moc šťastný, že jsem vás poznal a že s vámi mohu žít. Já, kluk z ulice, bez víry a morálky, jsem najednou poznal lidi, kteří co řeknou platí, nepodvádí, je na ně spolehnutí, mají mne upřímně rádi (je toho mnohem více o čem bych mohl napsat, ale knihu mi nikdo nevydá).

Považuji setkání s Tebou a Tvou rodinou za velkou Boží milost. Jsi mi velkým vzorem i když tomu někdy mé chování k Tobě neodpovídalo. Bylo to v začátcích našeho sblížení, když jsem Ti záviděl Tvůj klid, vyrovnanost, pravdomluvnost. Ale díky tomu všemu jsem uvěřil. A věřím, že nejsem sám.

To je to proč nemáš prázdné ruce. Tvé ruce přetékají dary lásky, citu, porozumění. Ty předáváš lidem to, co v Tebe Hospodin vložil. Je za Tebou velké dílo a každý ho vidí.

Málo se v dnešní době říká slovo mám Tě rád, ještě méně mezi muži. Ale já Tě mám moc rád. Není to loučení, jsi stále s námi.

Tímto Ti chci poděkovat za dlouholetou službu, nejen za sebe, ale i za náš tanvaldský sbor a věřím, že s námi na Tebe myslí a děkují Tobě bratři a setry ve všech našich sborech.

Tvůj syn Petr

Noví administrátoři

Protože je nyní sbor v Tanvaldě bez kazatele, seniorátní výbor pověřil administrací tohoto sboru od 1.1.2006 sestru Hanu Jaluškovou z Rovenska p.Tr.

Ke stejnému datu 1. 1. 2006 se stal pověřením seniorátního výboru administrátorem Ujkovic (ne poprvé) bratr Bohumil Kejř z Prahy.

Ať jim k tomu dává Pán Bůh dostatek sil.

Praha

V řadě všedních dnů, naplněných obvyklými záležitostmi a provázenými řadou starostí a tísně, jsme v našem sboru mohli v adventním čase a na začátku nového roku prožít několik slavnostních a radostných setkání.

14. prosince nám posloužila turnovská hudební skupina „Pranic“ programem nazvaným Adventní zpívání. Byla to milá příležitost k poslechu příjemných křesťanských písní, povětšinou nových, z autorské dílny členů tohoto uskupení. Rádi jsme si vyslechli i písně nám důvěrně známé, včetně klasických vánočních koled. Používání rozmanitých hudebních nástrojů a zpívání vícehlasně udělalo z poslechu příjemný zážitek.

Naše sborová vánoční slavnost se konala 18. prosince a nesla typické znaky našich slavností z uplynulých let. Když nemáme dětskou besídku, přejímá starost o program převážně mládež i někteří starší členové a s chutí společně nastudují vánoční divadlo, které pak bývá očekáváno s velkým napětím... Letos tomu bylo ve zvýšené míře, protože předlohou pro scénář E. Kejřové byla netradiční knihy Roarka Bradforda „Černošský Pán Bůh a pání Izraelité“. Černé nalíčení herců opravdu nebylo jediným překvapením - ale vánoční zvěst o Božím zásahu do lidských dějin zůstala nepotlačena, naopak k nám promlouvala z trochu jiné perspektivy, podpořena i texty několika černošských spirituálů.

V lednu jsme se účastnili ekumenického setkání v rámci Aliančního týdne modliteb. Tentokrát jsme se sešli s křesťany z Prahy 2 na modlitebním shromáždění v Církvi bratrské v Římské ulici 10.1. a pak ještě v Modlitebním týdnu za jednotu křesťanů u našich katolických bratří u Panny Marie Sněžné 24.1. Je pro nás příjemné a povzbuzující setkávat se společně s křesťany z jiných církví a je to také dobré znamení navenek - že církve, mezi kterými bylo v minulosti nejednou napětí a nevraživost, se společně v lásce a jednotě scházejí a naplňují tak, alespoň z části, Ježíšovo poselství „aby všichni jedno byli“.

Náš sborový život poznamenal náhlý odchod naší milé sestry Stáni Martinovské. Patřila nejen k pravidelným účastníkům všech našich shromáždění, ale byla vpravdě oporou - nejen v tom duchovním slova smyslu, ale také svou praktickou pomocí, kterou poskytovala jak při práci pro sbor, tak ve svém zájmu o nemocné a opuštěné a všechny

potřebné. Její tvořivá láska a věrnost nám bude velice chybět. Rozloučili jsme se s ní v nedělním shromáždění 22. ledna touto vzpomínkou (kterou vedl bratr J. Halama Jr.):

Toto praví ten, který má sedmero duchů Božích a sedmero hvězd:

Kdo zvítězí, bude oděn bělostným rouchem a jeho jméno nevymaže z knihy života, nýbrž přizná se k němu před svým otcem a před jeho anděly.

Sestry a bratři,

v úterý 17. ledna jsme se rozloučili se sestrou Stáňou Martinovskou (roz. Stránskou), která odešla z této časnosti v necelých 80 letech svého věku. Sestra Stáňa vyrostla ve sboru Jednoty bratrské v Železném Brodě, kde byla za války konfirmována, v roce 1955 se vdala za bratra Standu Martinovského a přišla do Prahy. O tom, jak posledních 50 let žila i s rodinou v tomto našem sboru, by mohli mluvit jiní, já z toho osobně znám jen část. Pracovala ve staršovstvu, patřila mezi několik nejstálejších a nejvytrvalejších účastníků biblických a modlitebních setkání, navštěvovala nemocné a osamělé a pomáhala s nejrůznějšími pracemi souvisejícími se sborovým a církevním životem.

Odešla náhle, chybí nám a bude nám chybět. Rozloučili jsme se s ní však ve víře, že její život, stejně jako náš, patří Kristu Ježíši a proto neskončil, ale vstoupil do plnosti.

S vděčností za život sestry Stáni chceme tuto naději vyznat zpěvem písně 121, 1. a 5. sloky (píseň Chcete vědět kdo můj díl, kdo je původcem mých sil? ... Ježíš ukřižovaný).

Pověření nového seniorátního výboru

Poslední lednovou neděli jsme mohli zažít slavnostní chvíli - při bohoslužbách sboru byl synodním seniorem bratrem Joelem Rumlem a synodní kurátorkou sestrou Mahulenou Čejkovou potvrzen nově zvolený seniorátní výbor - J. Polma, J. Uhlířová, B. Kejř, P. Kameník. Kázáním (které je otištěno na počátku tohoto čísla) na text hesla letošního roku nám posloužil náš senior bratr Jiří Polma.

Ano, tak jako v celých našich životech, i ve sborovém životě se střídají chvíle tísnivé s chvílemi radostnými a nadějnými. Věříme a očekáváme, že Pán života a smrti nás neopustí v životě ani ve smrti a zachová nás pro své Království.

Bohumil Kejř

Výročí založení Jednoty 1457

Velikou rychlostí se přibližuje rok 2007 a s ním i pěkně kulaté výročí - 550 let od založení Jednoty bratrské - Unitas fratrum v Kunvaldě. Je samozřejmé, že chceme této příležitosti využít jak pro to, abychom si sami uvědomovali, z jakých kořenů a proč vyrostla tato část obecné církve, co ji formovalo a co přinášela svému okolí - ale chtěli bychom tohoto výročí využít i k oslovení širší veřejnosti. Za tímto účelem plánujeme a připravujeme 3 základní akce:

Prvou je chystané publikace o dějinách Jednoty bratrské od jejího vzniku do současnosti. Není zamýšlena jako odborná historická studie, ale spíše jako výpravná kniha, rozdělená do početných kapitol, které mají obsahovat krátký text pro méně poučenou veřejnost, krátký aktuální citát od uváděné historické osobnosti (ze spisů, dopisů, písní...) a důraz je položen na obrazovou část, dokreslující podávané období, události či osobnosti. Publikace by měla být rozdělena do 2 částí - dějiny „staré“ Jednoty zpracovává bratr Jiří Just, dějiny Obnovené Jednoty a její misie bratr Tomáš Kuták. Zvažuje se také mutace v cizích jazycích (němčina, angličtina). Bude záležet na zájmu z jiných provincií Jednoty.

Další činnost je zaměřena na přípravu putovní výstavy, která by pojednávala o dějinách, rozšíření a vlivu Jednoty bratrské. Scénář výstavy ještě není zcela přesně stanoven, ale už se rýsují výstavní prostory a také termíny. Ke spolupráci při přípravě i realizaci této výstavy chceme přizvat i odborníky.

A v neposlední řadě se jedná o slavnostní shromáždění, které je naplánované na sobotu 28. dubna 2007 do Mladé Boleslavi, do starého bratrského sboru. Program tohoto setkání je zatím pouze ve stadiu zrodu.

Je samozřejmé, že tak význačné výročí si nebudeme připomínat pouze v Čechách a na Moravě, ale že se na něj připravují i v jiných částech světové Jednoty bratrské. Náš český přípravný (a trochu samozvaný) výbor spolupracuje s komisí, která má tyto záležitosti na starosti v naší sousední, tedy Kontinentální provincii.

B. Kejř

ekuména

Světový den modliteb - 3. března 2006

Liturgický program letošního dne modliteb připravily křesťanské ženy z Jihoafrické republiky na téma „Znamení doby“.

Jihoafrická republika leží v jižním cípu afrického kontinentu. Její západní pobřeží omývá Atlantický a východní Indický oceán. Celková plocha je větší než Holandsko,

Belgie, Francie, Itálie a Německo dohromady. Podnebí a krajina jsou velmi rozdílné, což je způsobeno rozlohou a umístěním. V poměru k velké rozloze země žije v Jihoafrické republice jen 45 milionů obyvatel.

Lidem zde se často říká „duhový národ“, protože jejich země je jednou z etnicky nejrozdílnějších v Africe. Mluví se jedenácti úředními jazyky a Ústava dává každému občanu právo, aby byl vzděláván nebo slyšen ve svém vlastním jazyce. Angličtina je jazykem, který užívá vláda, ale kterým se nejběžněji dorozumívají i lidé různých etnik. Z ostatních jazyků se užívá ještě afrikaans a ndebele.

Hlavním městem správy je Pretoria, zákonodárství Cape Town (Kapské Město) a soudnictví Bloemfontain. Největší město celé země je Johannesburg. Hlavní řeky jsou Limpopo a Orange.

Rasová diskriminace byla všeobecně známá po mnoho let, ale zesílila ve 40. letech 20. století, když byla zahájena politika apartheidu. Tvrdá rasová diskriminace zasáhla každou oblast života. V 90. letech apartheid skončil a v zemi se dostala po prvé k moci opravdu demokracie. 3. února 1997 byla vyhlášena nová Ústava, která zaručuje všem občanům stejná práva.

Jihoafričané mají bohatou a rozmanitou kulturu. Vynikají vřelou pohostinností a hlubokým duchovním smyslem. Milují hudbu, sport a přírodu. V každodenním životě je pro ně důležité, aby spolu žili v důstojnosti, ve vzájemné úctě a odpovědnosti a aby jedni druhé podle svých sil podpírali. Toto společenství, jehož základem je vzájemné odpuštění, vyjadřuje často užívané slovo „ubuntu“.

Podle posledního sčítání v roce 1996 se 84% lidí hlásí ke křesťanským náboženstvím. Nejsilnější křesťanské církve jsou apoštolská a letniční. Velké církve tvoří také reformovaní a římská katolíci. Muslimů je pouhých 1,5%.

HIV /AIDS spolu s tuberkulózou a malárií ohrožují nejvíce zdraví lidí. Příčinou je nejvyšší stupeň chudoby ve všech oblastech země. Zejména ženy se ocitají v největším ohrožení života. 59% všech lidí, kteří jsou nakaženi virem HIV / AIDS, jsou ženy. Chudoba a HIV /AIDS postihují zvláště těžce děti a způsobují rostoucí počet sirotků, mezi nimiž je mnoho těch, kdo jsou nakaženi tímto virem. V každém městě je obrovský počet „dětí ulice“. Násilí, jak domácí, tak i mimo dům, překračuje kulturní i ekonomické hranice, zvláště ženám a dětem. Příliv uprchlíků způsobil zakládání nezákonných táborů na okrajích mnoha měst. Jižní Afrika se stala střediskem zaoceánské lodní dopravy nejrozličnějších drog, což vede k nárůstu organizovaného zločinu a ohrožování dětí. Vláda a církve jsou z této situace hluboce znepokojeny a pracují tvrdě na snahách prosadit změny.

Marie Ulrichová

Pozvání od Veritas

XXIII. seminář historické společnosti VERITAS, pořádaný pro učitele i širší okruh zájemců, bude tentokrát věnován české reformaci morální. Přednášku s názvem „Bible o morálce a o svobodě“ přednese emeritní českobratrský farář Mgr. Dalibor Molnár.

Seminář se bude konat v sobotu 18. března 2006 v 10 hodin v Pardubicích v sálku na faře Českobratrské církve evangelické ve Sladkovského ulici č. 638. Všichni jste srdečně zváni.

K ulici Sladkovského jedou od nádraží trolejbusy č. 2 a 13 do stanice Třída míru (třetí zastávka). Fara je o několik domů dále za kostelem.

Sto let od narození Dietricha Bonhoeffera

6. února uplynulo sto let od narození jednoho z nejznámějších evangelických teologů 20. století - Dietricha Bonhoeffera. Kazatel a učitel Bonhoeffer je znám snad nejvíc tím, že se zapojil aktivně do spiknutí proti Hitlerovi, byl uvězněn a o velikonočních 1945 popraven. Velkou výzvou a inspirací pro další generace křesťanů jsou jeho úvahy o „dospělém“, nenáboženském světě a potřebě interpretovat evangelium nově, civilně, aby mu současní lidé rozuměli. U nás je dobře známa jeho knížka *Následování* (vyšlo 1962) a slavné dopisy z vězení pod názvem *Na cestě k svobodě* (1991).

Otiskujeme snad nejznámější Bonhoefferovu báseň, kterou přeložili Dagmar Pokorná a Petr Pokorný (též *Dodatek k Evangelickému zpěvníku*, č. 697).

Moc předivná nás tiše obestírá, a proto čekám příští uklidněn.
Bůh je dnes s námi, svědčí naše víra, a bude s námi každý nový den.
Ta divná dobrá moc svou sílu dá mi a věrně povede můj každý krok.
Jí obklopen i dnes chci zůstat s vámi a s vámi prožít tento nový rok.
Mé staré srdce ještě prudce buší a těžce nese zlobu těchto chvil.
Ach Pane, podej vyplašené duši svou spásu, již jsi pro ni připravil.
Máš-li však pro nás hořký kalich strastí, jež trpce přetékají přes kraje,
my přijmeme jej, nechceme se trásti, vždyť s námi vždy tvá dobrá ruka je.
A kdybys dopřál, Bože milostivý, na světě radost v jasu slunečním,
pak prožitého dobře pamětliv svůj život celý dáme k službám tvým.
Své tiché světlo, jež se jasně skvěje, nech teple prozařovat naši noc
a dej, ať smíme spatřit obličej svých milých, které provází tvá moc.
Když po vichřici soumrak plyne tiše, rád chorálu bych lidstva naslouchal
a za zdmi slyšel nést se výš a výše tvých věrných dětí vděčnou píseň chval.

Vypadáš skvěle!

Nedalo mi, abych se nepodíval, jak to na příslušném televizním kanálu dělají, aby se vypadalo skvěle. Divákům je představena přirozeně vypadající, normálně oblečená žena. Pak je podrobena kosmetickým úpravám obličeje, změnám účesu a nevím už, čeho ještě. Výsledkem déletrvající procedury je, že se na obrazovce posléze objeví jiný tvor, jinak vyhlížející, přebarvený, učešaný a oblečený, jakoby vystoupivší ze stránky módního časopisu. Jeho tvůrci a přátelé kolem jásají a ujišťují zušlechtěnou: “Vypadáš skvěle!”

Jak dlouho vydrží nová, půvabnější podoba? Do pozdního večera, kdy se svlékne, odličí a vykoupe? Neumím si představit, že déle. Jak to udělat, aby člověk znovu a pak každý den vypadal takto skvěle? To nelze. Jistěže je dobře, aby člověk, dokonce ženského rodu, nechodil zanedbaný, aby byl čistý a měl upravený zevnějšek. Není až tak důležité, jak člověk vypadá, jakým se předstírá být, ale jaký doopravdy je. Z knížky aforismů jsem si zapamatoval: „Když si přečetl, že oko je okno do duše, začal nosit tmavé brýle.“ (Opravdu si nemyslím nic špatného o těch ženách, které několik hodin vypadají skvěle a pak už, jak si myslím, normálně.)

I před třemi sty lety hleděly ženy vypadat skvěle, mnohdy přespříliš. Angelus Sile-sius napsal o dvou ženách:

*Ta moudrá nade vše si krásy duše cení,
a hloupá libuje si v skvostném oblečení.*

Dnes, jak o tom svědčí mimo jiné přemíra reklam na voňavky, líčidla a přelivy, se pěstuje daleko více právě krása zevnějšku. Není to snad proto, že zanedbáváme svou duši?

*Krásu duše nevzhlednost pouze cloní,
nemoc jen zakrývá, stáří toliko zamlžuje,
ale jenom hřích i v nádheře těla
ji zohavuje.*

Sestavil Miroslav Matouš

Co pevně věříme

Úvahy o teologii Jednoty bratrské

C. Daniel Crews

Předmluva

„Co Moravané věří? Jaká je teologie Jednoty bratrské?“ To jsou otázky, které se lidé, kteří nejsou z Jednoty bratrské, ptají již celá staletí. V poslední době zjišťujeme, že stále více a více lidí, dokonce z Jednoty bratrské, se ptá na stejné věci. Můžeme a měli bychom odkazovat na naše oficiální církevní dokumenty jako jsou „Základy Jednoty“ a velikonoční liturgii, abychom dostali autoritativní odpovědi na tyto otázky. Avšak i zde čtou rozdílní lidé stejná slova tak široce se rozcházejícími způsoby, že je žádáno další vysvětlení.

Potřebujeme hovořit o naší teologii modlitebním a láskyplným způsobem. V prvé řadě si potřebujeme uvědomit, že máme některé charakteristické přístupy k teologii a že některé z našich teologických porozumění mohou mít svou cenu, když zvažujeme otázky, kterým v přítomnosti čelíme. Určitě můžeme mít užitek z moudrosti starších i novějších teologů, kteří pocházejí z oblasti mimo naše společenství, ale kdybychom to dělali bez porozumění naší vlastní teologii, mohlo by nás to zavést do situace, nad kterou naříkal Šimon Turnovský kolem roku 1600, když pozoroval, jak naši mladší studenti, připravující se na kazatelskou službu, ve své dychtivosti přivlastnit si nejnovější teologické trendy ze zahraničí, odhazovali své vlastní teologické dědictví, aniž by jej vůbec zkoumali.

Nemůžeme zde pojednávat každý aspekt teologie, ani poskytnout odpověď na každou otázku. Nicméně následující témata pokrývají základní oblasti a mohou být pokládána za ta, která reprezentují celek.

Zároveň, v souladu se zálibou nás Moravanů vyjadřovat naši teologii prostřednictvím našich liturgií a písní více než v dogmatických rozhovorech, jsou na některých místech citovány oddíly z liturgií a sloky písní (mnohé z nich z naší vlastní tradice a některé odjinud - což vyjadřuje naši společnou, obecnou víru), které budou uvádět rozličné oddíly tohoto rozvažování a nabízet své vlastní porozumění danému tématu.

Nejsou to dějiny teologie Jednoty bratrské, ani to není série citací od klasických i moderních teologů. Nikdo nepotřebuje vyprávět Moravanu - tím méně archiváři Jednoty bratrské - o hodnotě historie, ani

o tom, že spisovatelé stojící mimo náš malý okruh určitě dávají našim myšlenkám potřebné podněty. Všechno to má cenu a my se z toho učíme. Tyto oddíly však jsou psány jako osobní meditace nad živou teologií, jak ji my, Moravané, společně zakoušíme.

Aby byl užitečnější, je tento dokument rozčleněn do oddílů, ale všechna teologická témata jsou konec konců propojena a tak některé body jsou předkládány v rozličných souvislostech ve více než v jednom oddíle.

Co následuje, předkládám ne jako dokonalý výklad teologie Jednoty bratrské, ale jako zbožně zvažované myšlenky jednoho Moravana na základě přesvědčení, které vyjadřuje naši již dlouho sdílenou víru. A jako Lukáš Pražský v počátcích Unitas fratrum, nabízím našemu Pánu a církvi, kterou miluji, toto rozvažování, aby bylo napraveno, kde je to třeba a k pomoci tam, kde to může posloužit našemu Pánu a Církvi.

Základní poznatky

*Hospodin, Pán Bůh svatý / neobsáhlé podstaty
budiž od nás veleben, / v třech osobách Bůh jeden.
Bože Otče i Synu / i tebe, Svatý Duchu,
tebe vždy velebíme, / v jednotě Božství ctíme.*

(Rohův kancionál, BZ 56 / MBoW 386,4)

Začneme s některými základními poznatky.

Za prvé, teologie znamená „poznávání Boha“. Chápeme jako danost, že je Bůh, kterého můžeme poznávat. Nemyslíme, že je nutné začínat s důkazy Boží existence (jsoucnosti), stejně jako necítíme potřebu dokazovat, že musíme dýchat, abychom si zachovali život. Také souhlasíme, že poznávání Boha je jak žádoucí, tak pro nás dostupné a že jasný (hmatatelný) způsob Božího zjevení nalézáme v Písmech Starého a Nového zákona. Později řekneme více o autoritě Písma a jak Bůh působí v nás i v celé křesťanské církvi, aby převedl slova Písma do živé skutečnosti víry. Nyní je ale třeba říci, že je Bůh, kterého můžeme a měli bychom poznávat a že Písmo - bible - zjevuje, kdo je Bůh a jak Bůh s lidskými bytostmi pracuje.

Za druhé, teologie Jednoty bratrské se podílí na základní společné víře (ortodoxii) světové křesťanské církve. I když můžeme mít své vlastní teologické důrazy, i když různé křesťanské církve nesouhlasí s různými body věrouky, my všichni sdílíme s většinou křesťanů podstatu víry z prvních století celé křesťanské církve. Bez ohledu na to, co říkáme o Písmu, o svátostech, o dobrých skutcích atd., mluvíme o jednom a jediném Bohu, který stvořil svět, který přišel v Ježíši, aby nás spasil a který nás povolává do křesťanské církve a posiluje v Duchu Svatém nyní i na věky.

Tato vyznání víry jsou stručně vyjádřena v hlavních vyznáních celé křesťanské církve.

Nejpřednější je to, které nazýváme Apoštolské vyznání víry. To je vyznání víry, které nejčastěji užíváme v našich bohoslužbách a které určuje základní rámec pro další teologické výpovědi. Dokonce se i zde mohou názory naprosto odlišovat v tom, kdy a jak dojde ke Druhému příchodu nebo jak přesně bude vypadat zmrtvýchvstalé tělo. Moravané se stále klonili k tomu, přijímat teologii Apoštolského vyznání víry jako danou a netrávili mnoho času při spekulování o výrocích, které jsou v něm obsažené.

Nedá se říci, že Moravané dokonce přijímali Apoštolské vyznání víry jako absolutní. Ve skutečnosti bude mnoho Moravanů překvapeno, že se objevuje na začátku diskuse o teologii, protože tak často říkáme, že nejsme vyznavačskou nebo konfesionální církví, při nejmenším ve smyslu, jak mu mnozí jiní rozumějí. My rozhodně netrváme na tom, že ho psali sami apoštolové, že každý z nich napsal větu nebo frázi, jak to uvádí jedna rozkošná legenda. Slovy Jednoty bychom řekli, že vyznání víry není základ ani autorita pro naši víru (tou je určitě sám Bůh), ale že vyznání dává vyhovující souhrn nejzákladnějších bodů víry, které máme společné s většinou ostatních lidí, kteří se nazývají křesťané.

Rovněž Nicejské vyznání víry dosvědčuje tytéž pravdy, i když podrobněji ve vzájemném vztahu osob Trojice atd. Pravda, je zde neshoda mezi Západem a Východem, týkající se výjimky „filioque“ (jestli Duch svatý pochází jak z Otce tak i Syna), ale od toho se Moravané drželi dál. Nicejské vyznání nebylo v našich bohoslužbách až donedávna všeobecně užíváno (a nyní je v USA užíváno ve starší, východní formě - bez filioque, tj. Duch svatý vychází od Otce), ale toto vyznání vyjadřuje také to, co jsme považovali obecně za samozřejmé podle našeho přesvědčení.

I když jsme o tom do značné míry nehovořili, přijali jsme konečné závěry prvních koncilů nerozdělené obecné církve, týkající se Kristovy osoby a vztahu mezi Božím a lidským v Ježíši (pravý Bůh a pravý člověk atd.). Možná, že budoucí teologové najdou způsoby, jak vyjádřit tytéž pravdy, které nebudou tak těžce záviset na filosofických výrazech (termínech) čtvrtého století, ale tradiční formulace pravděpodobně pokrývají základy tak dobře, jak jen lidské vyjádření může to nevyjádřitelné (nepopsatelné) zachytit.

Některá stanoviska Jednoty

*Dítky boží, pojd'te, spějte
obnoviti smlouvu svou,
Spasiteli přisahejte
lásku, věrnost srdečnou.
Když pak vaše milování
zeslabil by světa ráz,
proste, lkejte bez přestání,
až je Kristus vzpruží zas.*

*Každý hleď jak Boží sluha
tak svých bratří milovat,
aby druh pro svého druha
hotov byl i život dát.
Kristus uměl k nám tak lnouti,
krev svou procedil ten rek,
považte, jak jej to rmoutí,
jsme-li v sváru vespolek.*

(N. L. Zinzendorf, BZ 222, 2-3 / MBoW 525, 1.3)

Až potud se teologie Moravanů všeobecně a docela pěkně srovnává s obecnou církví, s tím, co je obvykle vyjádřeno známými slovy velkých spisovatelů Západní církve, z širokého kulturního prostředí, v němž se naše církev vyvíjela.

Je něco, co je charakteristické pro teologii Jednoty? Jestliže očekáváme neznámé nebo tajné nauky, pak je odpověď „ne“. Je však několik důrazů nebo metod teologického přístupu, které sice nejsou nepochybně jedině v její teologii, ale jsou pro ni rozhodně charakteristické. Ve spojení nám tyto důrazy a metody přístupu dovolují mluvit o opravdu zvláštní teologii Moravanů.

Teologie Jednoty má tendenci být spíše vztahovou než učeně akademickou a systematickou. Střed zájmu Moravanů obecně je ve vztahu Boha k nám lidem, v našem vztahu k Bohu a v našem vztahu jako lidí k sobě navzájem. Přísluvečná otázka, kolik andělů může tančit na hlavičce špendlíku je pro nás málo zajímavá, stejně jako mnohosvazkové dílo o přesných způsobech, v nichž je Kristus přítomný ve Večeři Páně. Mnohem více pro nás znamená uvědomit si Kristovu přítomnost a duchovní pokrm, který je dáván našim životům společně i jednotlivě.

Vztahový charakter naší teologie pomáhá vysvětlovat důrazy, které vkládáme do představy Boží smlouvy v mnohých našich teologických vyjádřeních. Teologie Boží smlouvy není u Moravanů jedinečná, ale skutečnost, že Bůh přišel k lidem se zaslíbením („Budu vaším Bohem a vy budete mým lidem“) je pro nás nejdůležitější. Když odpovídáme na Boží nabídku, kterou dostáváme v jeho zaslíbení (viz liturgie křtu a potvrzení křtu), také slavnostně slibujeme žít jeden s druhým jako lidé Boží. Je to vzájemné příbuzenství, o kterém hovoříme a v němž rozvíjíme svá teologická pochopení.

*Ted' v srdci radost, na rtech zpěv
se rozejďme zas,
u víře v Páně svatou krev
své lásky střežme svaz.
Ten bratrský (sesterský) slib rukou, rtem
my Bohu zachovati chcem',
vždy věrně při něm setrvat, až před ním budem' stát.*

(J. J. Hartley, BZ 228 / MBoW, 183)

Tato vztahová (relační) teologie je jádrem představy, kterou přijala stará Jednota bratrská a která až dodnes v Jednotě rezonuje. Stará Jednota bratrská dělala rozdíl mezi věcmi, které jsou podstatné, věcmi, které jsou služebné a věcmi, které jsou případné ve vztahu k Bohu. To nebyl seznam věcí, kterým musíme věřit a řada méně důležitých věcí, o nichž můžeme mít vlastní mínění. Spíše, jak to stará Jednota viděla, ty podstatné, pocházející z trojjediného Boha, byly přesně vymezeny jako dobrá vůle Boha Otce pro naše spasení, spásné dílo Kristovo a dary Ducha svatého. Všimněte si, že tu jde o Boží jednání a postoje ve vztahu k lidstvu, ne o uvažování o vnitřním díle Trojice. Podobně, mezi věcmi pocházejícími od lidí jsou ty

podstatné víra, láska a naděje. Tyto živé vztahy jsou více než seznam nauk, předložených, aby se jim věřilo. To platí dokonce i pokud jde o víru, kterou chápeme jako naději, oddanost a důvěru v to, co Bůh učinil, činí a bude činit.

Teologie nám pak v jádru dává nástroj, abychom mluvili o tom nejpodstatnějším.

(Můžeme si také všimnout, že učení staré Jednoty o podstatných věcech se liší ve vyjádření, ale v podstatě není vzdáleno Zinzendorfovu „náboženství srdce“, které není pouhým „dobrým pocitem v našich srdcích“, ale touhou něco udělat s naším základním vztahem k Bohu, a takto přesahuje všechna naše omezená slovní vyjádření.)

Aby nám Bůh pomohl k nejpodstatnějšímu, opatřil nám věci služebné, které zahrnují Písmo, církev, svátosti atd. To neznamená, že jsou tyto věci nedůležité nebo nepovinné, ale že samy o sobě nemají konečný smysl. U Písma kupř. není hlavním smyslem zvláštní teorie, jak Bůh inspiroval psané slovo, ale radostná a pokorná zkušenost, jak spasitelně Bůh s lidmi jedná a jaké jsou důsledky, když lidé ignorují nebo porušují tento vztah. Podstatné je spasitelné dílo Kristovo. Písmo nám říká, kdo tento Spasitel je a co učinil, aby nás spasil. Je to Spasitel, kterému sloužíme a ne Písmo, které nám říká o Božím spásném díle. Navíc, při křtu stačí vědět, že je to Bohem ustanovený slavnostní způsob začátku našeho vztahu s Bohem a s těmi, kteří jsou našimi Božími spoludětmi v Církvi Kristově. Ve křtu dává Bůh viditelnou formu vztahu, který nyní existuje. Proto k němu přistupujeme s vážností, s respektem a uctivostí, ale nemáme se opravdu trápit nad tím, jak křest působí, nebo jakou sílu víry musí dítě mít, aby mohlo přijmout tuto svátost. Důležitá věc je Boží zaslíbení, v němž Bůh tento vztah takto ustanovil.

A co ty věci případné nebo „nepodstatné“? Ty zahrnují kupříkladu druh chleba, který se při Večeři Páně užívá, nebo přesnou organizaci církevní správy. S Lutherem můžeme prohlásit, že se tyto věci mohou odlišovat jak čas od času, tak místo od místa. Naneštěstí, jak si náš biskup Lukáš Pražský poznamenal, nejvíce dogmatických hádek v historii obecné církve bylo způsobeno zamlžením věcí podstatných a nepodstatných. Kolik času bylo promarněno a kolik hněvu bylo vynaloženo při hádkách, kdy by měly být slaveny Velikonoce, místo oslavování vítězství vzkříšeného života?

Ale každá dobrá myšlenka může zajít příliš daleko. Protože se my, Moravané, nezdržujeme příliš u našich nauk, někteří z toho usoudili, že nemáme žádnou nauku a že můžeme věřit čemu chceme. Ale jestliže jsou vztahy tím hlavním - pokud milujeme, není už pak všechno v pořádku? Nuže, ne tak docela. Vztahy s Bohem a jednoho s druhým musí být založeny na společně sdílené skutečnosti, ne na osobní představě a přednostech jednotlivců. Bůh nám dal v Písmu a věrohodném svědectví obecné církve zjevení této skutečnosti. Nemůžeme trvale zůstat u stejného výkladu několika svědectví, ale Bůh nenechal nikoho vynalézat kolo každý den znovu. Stálé „hledání zdravého učení“, předložené v našem „Základu Jednoty“, předpokládá, že nějaké správné učení je, i když jsme ještě nevyjádřili celou jeho plnost.

Moravská teologie má tedy sklon být obecnou. V některých denominacích velcí teologové vypracovali svou teologii a zbytek církve ji ochotně přijal za svou. Moravané pracovali na teologii společně a na synodech a z různých náhledů vypracovali teologické formulace, které jsou důsledkem jejich společného pochopení.

Všiml jsem si, že největší část naší teologie je vyjádřena nejveřejněji v našich písních a liturgiích spíše než ve formálních pojednáních. To vyjadřuje obecný charakter naší teologie. Když sdílíme společná shromáždění, zpěvem a modlitbami vyjadřujeme svůj vztah k Bohu a jedni k druhým navzájem. Zde dostáváme teologickou podporu, abychom mohli vyjít do světa a hlásali evangelium slovem a láskyplnou službou lidem, kteří to potřebují.

To dává zvláštní důležitost moravské hudbě a bohoslužbě. Náš tradiční soubor „hymnů“ (t.j. církevních písní) nabízí zvlášť bohatý teologický poklad. To neznamená, že nemůžeme měnit podoby bohoslužebného shromáždění z minulosti, a určitě to neznamená, že musíme zpívat jen chorály z 18. století. Nové písně a hudební styly určitě obohacují naše bohoslužebná shromáždění. Konec konců - chorály samy bývaly kdysi novou hudbou. Oblíbenost nebo neoblíbenost není někdy teologická, ale je to spíše rozdílnost citu nebo uměleckého vkusu. Ať jakkoli měníme naše vzory bohoslužebných shromáždění a zpíváme nové písně, musíme dát pozor, aby se náhle zčistajasna nezměnila naše teologie. Protože to je náš prvořadý způsob teologického vyjádření, je to u nás mnohem důležitější, než v mnoha jiných denominacích. Co z naší teologie vynecháváme? Jsou v liturgických a písňových textech věci, které se nesrovnávají s naší vírou? Jak vyjadřujeme novým způsobem, s vynaložením všeho umění a talentu plný

obsah naší víry a Božího poselství k nám? To je konec konců hlavní věc.

Někdy nejsou naše teologické pohledy zapsány jako formální prohlášení, ale tím, že jsme spolu v životě a při shromážděních, vzájemným sdílením a předáváním (což také uznáváme jako dílo Ducha svatého mezi námi) se tyto pohledy staly součástí toho, kdo jsme a jak k věcem přistupujeme.

Několik následujících oddílů tedy předkládá věci, které jsme objevili, když jsme společně pokračovali v teologické práci.

Autor tohoto textu, bratr C. Daniel Crews, je kazatelem a archivářem Jižní provincie Jednoty bratrské v USA.

překlad M. Ulrichová a B. Kejř

Poznámka: Texty písní k jednotlivým oddílům jsou vybrány z amerického zpěvníku Jednoty a většinou neexistuje jejich české přebásnění. Vybrali jsme proto co nejpodobnější písně české a v závorce uvádíme dvojí číslo - odkaz k otištěné české písni i k původnímu textu v americkém zpěvníku.